

UNES LECTURES

COMENTARI A UNES LECTURES

● Fa alguns mesos que vaig llegir amb plaer un llibre de memòries de Mn. Narcís Gispert i Regualta, el nostre amic rector. Es titula "Com jo vaig viure la guerra (1936 - 1939)". El llibre ha aparegut al llindar del cinquantenari de l'acabament de la Guerra Civil i just en un moment en el qual molts historiadors s'han començat a ocupar, amb desapassionament, d'aquest període fatídic de la nostra història recent. També és ara quan la gent que va viure l'enfrontament en el bàndol dels vençuts ha pogut explicar les seves intencions la visió que en tenia i el perquè de les seves actuacions. Mossèn Narcís ha refet un antic diari que, al seu moment, havia anat escrivint. Sé que tenia certes reticències per a publicar-lo, potser perquè considerava que la seva visió no estaria de moda. Ell no era pas un esquerrà que hagués hagut de callar durant quaranta anys, per entendre'ns. En teoria, hauria pogut editar el seu diari quan hagués volgut. Ha estat, però, un encert que s'hagi decidit a fer sortir a la llum aquest llibre. Es una aportació més i el temps ha suavitzat moltes ferides. Les explicacions són mesurades i si en algun passatge el cor hi pot més que el cap, cal tenir en compte la densitat de les vivències acumulades per veure que tot queda perfectament justificat. Una guerra civil no s'oblida en tot cas s'intenta superar i comprendre. Publicar-ne referències no és pas revifar les cendres. Jo penso que és ajudar-nos a tots a pensar, a afermar la nostra personalitat i, a la vegada, a ensenyar-nos a ser respectuosos i tolerants envers els altres. Només per aquest camí pot venir l'homenatge implícit als caiguts d'una i altra banda, i una cosa més important: el convenciment que les guerres no són cap solució definitiva.

Al llarg de les cent seixanta-cinc pàgines, Mn. Narcís explica com es troba amb l'esclat de la guerra, com - sense haver fet res, només pel fet de ser sacerdot - ha de fugir, com és detingut, els llocs per on passa, les feines que ha de fer, els companys o coneguts que queden pel camí, la retirada cap a França, el retorn a Espanya per Irun l'estada a Sant Sebastià i a Pamplona, el retrobament de Catalunya i de Barcelona i, finalment, l'abraçada a la família (no a tota, com diu l'autor, perquè un germà havia pagat el tribut de l'Ideal).

Si la lluita per la subsistència ja és, sovint, un acte d'heroicitat, quan hom acaba de llegir un llibre així s'adona que, en el món, hi ha hagut molts més herois dels que ens pensem; a vegades, herois involuntaris, fins i tot.

● Ara, en començar les vacances, he posat un mínim ordre als apunts i papers meus i d'altres, acumulats darrerament. Es així com he llegit el treball d'En Xavier Agudo -el germà d'una antiga companya de magisteri- basat en la biografia d'En Germinal Ros Martí. En Xavier, per a l'assignatura que dona el catedràtic Enric Uzelay a l'U.A.B. volia fer un esbós biogràfic d'un revolucionari. Per diverses raons va triar En Germinal. I la primera pregunta que es fa l'estudiant és: va ser, de veritat, un revolucionari, en Germinal?

Llegint la biografia constatem les inquietuds de l'amic Ros, a partir de l'ambient d'una família netament republicana. Veiem la seva progressiva evolució ideològica fins acabar en el comunisme. I som testimonis de la lluita "amb la ploma" a través dels seus articles en els periòdics d'esquerres, especialment a Alacant, on el sorprén la guerra. Després, s'exiliarà a Algèria i, finalment, a França, on l'esclat de la Segona Guerra Mundial aborta la seva prevista anada a Xile. Germinal viurà ara la lluita de la resistència francesa.

Certament, com li han retret alguns, En Germinal no va fer una guerra de veritat, si fer la guerra vol dir tirar trets o evigar-los. En tot cas va animar l'enfrontament, amb els seus escrits, des de la reraguarda. Però, és que un revolucionari vol dir necessàriament lluitador amb armes? Segons la meua modesta manera de veure les coses, revolucionari voldria dir accelerar l'evolució normal. Sovint actuem per inèrcia i tot és va repetint igual. "Laissez faire, laissez passer; le monde va lui-même" deien els liberals del segle passat. Però hi ha moments en la vida, que som conscients que, davant les injustícies socials, els desequilibris, les mancances, cal

doar una empena, cal accelerar el motor, cal revolucionar les situacions. Fins a quin punt només són revolucionaris els que fan anar guillotines, els que tiren trets o els que atempten contra la vida dels altres? Aquests revolucionaris possiblement són els que sobren i la seva existència només es justifica, en part per l'actitud intransigent d'altres sectors que no s'obren al diàleg i no faciliten cap alternativa. Els revolucionaris veritables serien els que anirien introduint idees i forçant la màquina del progrés, si el món es regís pel seny per la reflexió i per l'intercanvi de punts de vista.

A partir d'aquesta òptica - no sé què hi diria l'interessat - En Germinal pot ser un perfecte revolucionari. Un revolucionari vehement en la seva joventut, menjacapellans i tot, que, amb l'experiència de la vida, ha anat evolucionant, també, cap a posicions més moderades i menys sectàries, sense necessàriament haver d'abdicar de res.

● Estic llegint -i d'aquest llibre ja en parlaré més extensament en un altre moment- el llibre de Núria Centellas "Descnterrament a Sabadell", dedicat al seu pare Josep Centellas i Vilamunt, un home que llaurà molt diversos camps de la cultura i treballa incansablement per la seva ciutat. Però era republicà federal! Això vol dir que, en cabar la guerra, just en aquell moment que en el llibre de Mossèn Narcís comencem a respirar aires de llibertat a casa la família Centellas comença el calvari de veure el pare a la presó. Afortunadament, Centellas fou dels qui en sortiren tard o d'hora. Però hi ha, també, presons més agobiants que les delimitades per quatre reixes: les presons de l'oblit, de la incomprensió, del despreci, o de l'odi. Em quedo estupefacte quan lleigeixo que, molts anys després, quan la Núria Centellas es casa amb l'aviador Josep Picas i amb tota la il·lusió pretenen celebrar l'enllaç en un dels hangars de l'Aero Club Sabadell, bellament convertit en capella, a l'hora de la cerimònia el permís no arriba. No és que l'hangar del camp d'aviació no sigui decent, no és que la cerimònia no es pugui fer fora d'una església... Es que es tracta de la filla d'aquell republicà federal! Un republicà federal tan dolent que donava classes de dibuix de franc, restaurava i treballava al Museu de Sabadell per amor a l'art i participava altruïstament en tot allò qu valia la pena per a la seva ciutat.

● Després d'aquestes lectures, hom pensa inevitablement en la nostra fràgil democràcia. La tenim ben entesa d'una vegada? Està ben assegurada? S'han desterrat ja tots els odis i els rancors? Podem ser revolucionaris sense que ens mirin malament? Podem tenir una fe i unes creences sense haver de ser perseguits? Tant de bo, en les biografies futures es pugui parlar de revolucionaris sense armes i no calgui tornar a escriure memòries de més guerres i no hi hagin represàlies per raó de cap passat. Llavors podrem començar a creure que ja som demòcrates de veritat.

Joan DOMENECH i MONER

SALA BOULE - CASINO LLORET

● La Sala d'exposicions del Casino de Lloret ha tornat obrir les portes

Una bona notícia per a tots els que ens agrada contemplar exposicions d'art.

Ha encetat aquesta nova etapa l'artista argentí, resident a Premià, RUBEN MOLINA amb unes obres plenes de poesia i executades amb una tècnica poc vista a Lloret.

Es una de les exposicions que més m'ha impressionat dels darrers anys!

Quan aquestes ratlles vegin la llum aquesta exposició estarà a punt d'acabar i la substituirà la de Marià Climent, pintor totalment diferent a l'anterior, el qual ens oferirà uns bodegons d'un gran realisme.

ART

J.S.